

**Przewodnik po
włoskim systemie
edukacji**

**Przewodnik po
włoskim systemie
edukacji**

WSTĘP

Ta broszura stanowi część serii, wydawanej z mojej inicjatywy i pod moją redakcją jako pełnomocnika ds. Polityki Wielonarodowości. Urząd ten ma za zadanie stać się użytecznym narzędziem przede wszystkim dla rodzin cudzoziemców, które mieszkają w Rzymie, i które borykają się z problemem szkolnictwa. Przewodnik ma na celu towarzyszyć dzieciom, młodzieży i ich rodzicom przybywającym na planetę „edukacja”.

Jako administratorzy miasta Rzymu pragniemy podkreślić, że wykształcenie nie jest tylko obowiązkiem mieszkańców, ale prawem, jednakowym dla wszystkich, rdzennych mieszkańców miasta, gości i imigrantów.

W tej książeczce znajduje się opis włoskiego systemu szkolnictwa, jego organizacji, począwszy od przedszkola aż po uniwersytet. W przewodniku znalazły się również wskazówki dla dorosłych, którym w jakiś sposób odmówiono prawa do edukacji, w kraju pochodzenia, bądź we Włoszech.

Mimo, że włoskie przepisy prawne regulujące kwestię uzyskiwania pozwolenia na pobyt i obywatelstwa są pełne nieścisłości i niedoskonałości na szczęście gwarantują i zalecają wszystkim dzieciom bezpłatny dostęp do szkół i realizacji obowiązku szkolnego.

Ponadto, ze względu na fakt, że w naszym mieście żyje coraz więcej młodych ludzi w wieku szkolnym, w związku z tzw. łączeniem rodzin, wydaje się szczególnie ważne, aby wszystkie dzieci miały możliwość kontynuowania nauki, rozpoczętej w kraju pochodzenia, dbając o to, aby zostały zapisane do klas odpowiednich ze względu na ich wiek i zdobyte umiejętności.

Vademecum ukazuje również możliwości związane z podjęciem pracy, zarówno te przewidziane przez włoski system szkolnictwa, jak i sposoby oraz możliwości zapisania się do biura pracy. Przewodnik powstał z myślą o młodych mieszkańcach stolicy i ich rodzinach, ma za zadanie pomóc im odnaleźć się w gąszczu przepisów, poinformować o spoczywających na nich prawach i obowiązkach w zakresie szkolnictwa, uświadomić jednocześnie, że wykształcenie jest jednym z podstawowych środków prowadzących do uzyskania samodzielności i poczucia bezpieczeństwa w kraju osiedlenia.

W przewodniku zawarte zostały także informacje dotyczące międzynarodowych umów regulujących kwestię uznawania świadectw i dyplomów uzyskanych w kraju pochodzenia oraz podstawy regulaminu zapisu na kursy uzupełniające lub podnoszące kwalifikacje zawodowe.

Na zakończenie drogi, która prowadzi młodych ludzi od szkoły do świata pracy opublikowane zostały informacje odnośnie zawodów regulowanych i o urzędach kompetentnych w dziedzinie nostryfikacji tytułów zawodowych uzyskanych w kraju pochodzenia, na mocy przepisów obowiązujących w Unii Europejskiej.

Pragniemy, za pomocą tego prostego narzędzia, jakim jest wydanie tej oto broszury, pokazać że instytucje, nauczyciele i szkoły są gotowe przyjąć gości z zagranicy, dając im możliwość zdobycia wykształcenia dostosowanego do ich potrzeb, oraz że dokładają wszelkich starań, aby w żaden sposób nie czuli się wyrzuceni poza nawias społeczeństwa w którym żyją.

Franca Eckert Coen

Pełnomocnik z ramienia burmistrza ds. Polityki Wielonarodowości

SYSTEM EDUKACJI WE WŁOSZECH

Zmiany w systemie szkolnictwa – Reforma Moratti

System edukacji we Włoszech zmienił się znacznie po wejściu w życie ustawy nr 53/2003, zwanej „reformą Moratti”.

Pierwsza zmiana dotyczy obowiązku szkolnego: ustawa 53/2003 przewiduje obowiązek szkolny przez co **najmniej 12 lat lub co najmniej do 18-eg roku życia**, albo do momentu uzyskania tytułu zawodowego.

Głównym celem reformy jest zbliżenie szkoły do świata pracy. Wprowadzenie programów nauczania dostosowanych do potrzeb ucznia, przejście na system kredytów, wyboru systemu kształcenia, który pomaga uczniowi w fazie między zakończeniem edukacji a podjęciem pierwszej pracy - to tylko niektóre nowości, które przyniosła ze sobą reforma.

La scuola d'infanzia

Nowy system szkolnictwa powołał do życia przedszkola dla dzieci, które ukończyły 3 lata do 30 kwietnia w danym roku szkolnym. 3-letnie przedszkole nie jest obowiązkowe i nie stanowi części obowiązkowego cyklu szkolnego. Jest to raczej swego rodzaju pomoc dla rodziców.

Pierwsze prawo-obowiązek szkolny pojawia się w momencie rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej (scuola primaria). Program nauczania jest jednakowy dla wszystkich dzieci, zarówno dla tych, które uczęszczały do przedszkola, jak i dla dzieci, które po raz pierwszy przekraczają próg szkoły.

Zapisy do przedszkoli (scuola d'infanzia) rozpoczynają się zazwyczaj w styczniu danego roku szkolnego, jednak ostateczna decyzja o wyznaczeniu daty zapisów leży w gestii gminy miasta.

Pierwszy cykl edukacji (8 lat)

Szkola podstawowa (scuola primaria) - 5 lat i

gimnazjum (scuola secondaria di primo grado) - 3 lata

Pierwszy cykl edukacyjny obowiązkowy i bezpłatny składa się ze szkoły podstawowej oraz gimnazjum i obejmuje w sumie osiem lat nauki.

Pierwsza klasa szkoły podstawowej jest obowiązkowa dla dzieci, które ukończyły 6 lat do 31 sierpnia danego roku. Termin zapisów wyznaczany jest przez specjalny okólnik włoskiego Ministerstwa Edukacji.

Szkola podstawowa trwa ogółem 5 lat i składa się na nią pierwsza klasa oraz dwa cykle dydaktyczne po 2 lata. Zapisu dziecka do szkoły podstawowej dokonują rodzice. Po dokonaniu wyboru szkoły, do której chcą, żeby dziecko uczęszczało winni wypełnić odpowiedni wniosek. We wniosku oprócz podania danych osobowych dziecka, mogą również zaznaczyć, czy chcą, aby uczęszczało ono na lekcje religii oraz czy chcą, aby dziecko korzystało ze szkolnej stołówki, szkolnego autobusu lub opieki przed i po zajęciach lekcyjnych. Rodzice, w porozumieniu z dziećmi, mogą również zdecydować przez ile godzin w tygodniu uczeń będzie uczęszczał do szkoły. Jeżeli chodzi o szkołę podstawową uczeń musi mieć zagwarantowaną edukację przez minimum 30 godzin, jednak nie więcej niż 40 godzin tygodniowo.

Przejście ze szkoły podstawowej do **gimnazjum** jest automatyczne, bez konieczności zdawania egzaminu państwowego ani dokonywania zapisu, jeżeli uczeń będzie kontynuował naukę w tej samej szkole.

Nauka w gimnazjum trwa trzy lata i kończy pierwszy cykl edukacji: składa się na nią dwuletni okres nauczania oraz trzeci rok podsumowujący. Na tym etapie nauczania uczeń musi mieć zagwarantowanych minimum 27 godzin dydaktycznych tygodniowo.

Po ośmiu latach i pomyślnym zakończeniu pierwszego etapu nauki, uczeń musi zdać egzamin państwowy.

Drugi cykl edukacji

Po zdaniu egzaminu państwowego, uczeń, zazwyczaj w wieku 14 lat, dokonuje pierwszego ważnego wyboru kierunku dalszej edukacji. Może wybrać liceum lub kształcenie w kierunku szybkiego zdobycia zawodu.

Liceum, trwa 5 lat i dzieli się na dwa dwuletnie cykle nauczania i piąty rok nauki, który służy do pogłębienia zdobytej wiedzy, przygotowania do matury i przygotowania się do wyboru odpowiedniego kierunku studiów uniwersyteckich.

Licea proponują naukę w ośmiu profilach: humanistycznym (liceo classico), nauk ścisłych (liceo scientifico), językowym (liceo linguistico), nauk o człowieku (liceo delle scienze umane), ekonomicznym (liceo economico), technicznym (liceo tecnologico), artystycznym (liceo artistico) i muzycznym (liceo musicale e coreutico).

Ponadto licea ekonomiczne, techniczne, artystyczne oferują uczniom naukę w klasach profilowanych, jak następuje: liceum ekonomiczne (praca w instytucjach i przedsiębiorstwach), liceum techniczne (mechanika, elektryka, elektronika, informatyka, komunikacja, chemia i materiałoznawstwo, produkcja spożywcza, biotechnologia w przemyśle spożywczym, budownictwo, środowisko, transport, technologie przemysłu tekstylnego), liceum artystyczne (sztuka, architektura, media, scenografia).

Szkola przygotowująca do zawodu trwa 4 lata i każdy uczeń ma możliwość podjęcia dodatkowego, piątego roku nauki, podczas którego przygotowuje się do egzaminu dojrzałości. Piąty rok nauki nie jest obowiązkowy.

Dzięki nowemu systemowi kredytów uczeń ma możliwość zmiany profilu nauki.

Kredyt edukacyjny otrzymuje uczeń, który

na koniec roku szkolnego otrzymał jedną lub więcej ocen niedostatecznych, które jednak czuje się na siłach poprawić w nowym roku szkolnym. W ten sposób uczeń otrzymuje promocję do następnej klasy z „wirtualną” oceną dostateczną, wstawioną na kredyt, i z nałożonym obowiązkiem poprawy. Jeżeli oceny nie zostaną poprawione uczeń nie otrzyma promocji. Szkoły organizują zajęcia wyrównawcze (corsi di recupero), które pomagają w nadrobieniu zaległości w nauce.

Uczniowie uczestniczący w dodatkowych zajęciach indywidualnych lub grupowych otrzymują dodatkowe „kredyty”. Zebrane podczas roku szkolnego kredyty mogą mieć wpływ na ocenę roczną.

Uzyskane kredyty i certyfikaty będą brane pod uwagę przy ewentualnej zmianie profilu szkoły lub w przypadku, kiedy uczeń decyduje się kontynuować przerwana naukę.

Inną nowością we włoskiej szkole jest wprowadzenie przedmiotów obowiązkowych i nadobowiązkowych i związane z tym zróżnicowanie godzin i programów edukacji. Program nauczania obejmuje przedmioty obowiązkowe dla wszystkich uczniów, dla danego profilu oraz przedmioty obowiązkowe, które wybiera sam uczeń zgodnie ze swoimi zainteresowaniami (obowiązkowe tj. niezbędne do zgromadzenia wymaganej liczby kredytów; uczniowie pozostawiają wybór przedmiotów nauczania).

Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w liceum lub w szkole przygotowującej do zdobycia zawodu uczeń może kontynuować naukę na uniwersytecie.

ZAPISY DO SZKOŁY UCZNIĄ-CUDZOZIEMCĄ

Wszyscy cudzoziemcy mają prawo do edukacji szkolnej na takich samych zasadach jak obywatele Włoch.

Prawo do edukacji szkolnej dla nieletnich cudzoziemców.

Nieletni cudzoziemcy mają prawo do edukacji szkolnej, także kiedy ich rodzina nie ma pozwolenia na pobyt. Obowiązek szkolny, stanowiący integralną część koncepcji prawo-obowiązek kształcenia (por. ustawę nr 53/03) dotyczy także niepełnoletnich pomiędzy 15 a 18 rokiem życia niezależnie od tego, czy mają uregulowany pobyt we Włoszech. Dzieci te mogą zostać zapisane do szkoły w każdym momencie roku szkolnego. Zapisanie dziecka do szkoły nielegalnie przebywającego we Włoszech nie oznacza, że uczeń, czy jego rodzice otrzymają z tego tytułu pozwolenie na pobyt.

Szkoła nie może pomóc uczniowi w uzyskaniu pozwolenia na pobyt, jednocześnie nie może donosić o fakcie związanym z nielegalnym bytem ucznia we Włoszech.

Artykuł 45 D. P. R nr 394/1999 przewiduje sposoby i kryteria zapisów do szkół włoskich niepełnoletnich cudzoziemców.

Jeżeli niepełnoletni cudzoziemiec nie posiada żadnych dokumentów stwierdzających tożsamość, jeden z rodziców lub opiekun podaje dane osobowe ucznia, pamiętając, że ponosi pełną odpowiedzialność prawną za złożoną deklarację. W tym przypadku, uczeń zostaje zapisany do szkoły z zastrzeżeniem, jednak nie oznacza to, że nie otrzyma on świadectwa. Świadectwo zostanie wystawione na nazwisko podane przez rodziców, pod warunkiem, że nie udowodniono nieprawdziwości zadeklarowanych danych osobowych.

Zapisy uczniów do klasy

Zapisując ucznia do odpowiedniej klasy gromada pedagogiczna powinno wziąć pod uwagę przede wszystkim wiek dziecka. Jeżeli jednak zachodzi taka konieczność, pod uwagę należy wziąć także następujące kryteria:

- system edukacji, któremu podlegał uczeń w kraju pochodzenia;

- zaświadczenie o posiadanych kompetencjach i stopniu przygotowania;
- program nauczania, jeżeli uczeń uczęszczał do szkoły w kraju pochodzenia;
- świadectwo szkolne za ostatni rok nauki.

Każdy z dokumentów musi być przetłumaczony na język włoski, do świadectwa natomiast winna być dołączona *dichiarazione di valore* wydana przez włoską placówkę dyplomatyczną w kraju jego wydania.

Szczepienia

Brak zaświadczenie o przebytych szczepieniach wymaganego przez prawo włoskie, nie pozbawia rodziców możliwości zapisania dziecka do szkoły. Jeżeli dziecko przebyło szczepienia w kraju pochodzenia odpowiednie świadectwo szczepień musi być przetłumaczone na język włoski. Jeżeli dziecko nie posiada karty szczepień szkoła wskaże najbliższy ośrodek zdrowia ASL.

Mediator kulturalny

Aby pomóc uczniowi-cudzoziemcowi w pełnej integracji w środowisku szkolnym prawo przewiduje, że Państwo, Regiony i inne komórki lokalne powinny dołożyć wszelkich starań w tym zakresie. Rada pedagogiczna może zaproponować umieszczenie w tej samej klasie uczniów z tego samego kraju, w ten sposób łatwiej też będzie pracować mediatorom kulturalnym pomagającym uczniom w nauce języka włoskiego oraz zintegrowaniu się w szkole włoskiej.

PRAWO DO NAUKI DLA DOROSŁYCH

We Włoszech prawo do nauki posiadają również niepełnoletni cudzoziemcy.

Ustawa 286/98 przewiduje promocję różnych inicjatyw na poziomie Regionów i innych komórek lokalnych mających na celu objęcie nauczaniem pełnoletnich cudzoziemców legal-

nie przebywających na terenie Włoch.

Jedną z pierwszych potrzeb, jaką mają cudzoziemcy przybywający do Włoch, jest nauka języka włoskiego. W tym celu wiele szkół oferuje kursy językowe na poziomie podstawowym, średnio zaawansowanym i zaawansowanym dla cudzoziemców. Studenci po zdaniu egzaminu wstępnego zostaną zapisani na poziom odpowiadający ich umiejętnościom. Dzięki temu mogą zdobyć podstawowe wykształcenie.

Pełnoletni cudzoziemcy, którzy pragną uzyskać średnie wykształcenie we Włoszech muszą złożyć podanie o przyjęcie do szkoły, podając dokładne dane osobowe, przebieg nauki i wykonywany zawód. W tym wypadku wymagana jest dobra znajomość języka włoskiego oraz uregulowana kwestia pobytu.

Wszyscy ci, którzy zdobyli wykształcenie średnie w kraju pochodzenia mogą zapisać się bezpośrednio na kursy dokształcające.

Dla osób, które przerwały naukę przewidziane są kursy, mające na celu wyrównanie tzw. różnic programowych.

Sprawami wykształcenia dorosłych zajmują się „Centri Territoriali Permanenti” (CTP posiadające filie na terenie całych Włoch, urzędy te przyjmują wnioski dorosłych o kontynuowanie nauki).

UNIWERSYTET

Studenci cudzoziemcy we Włoszech

Artykuł 39 Testo Unico dotyczący imigracji przewiduje dostęp na wszystkie włoskie uniwersytety studentom legalnie przebywającym we Włoszech na takich samych warunkach jak obywatele włoscy. Wymagane jest zaświadczenie o ukończeniu co najmniej 12 lat nauki. Każdy uniwersytet decyduje autonomicznie o zdolności podjęcia studiów przez przyszłych studentów. Podanie o przyjęcie na studia wraz z załączoną dokumentacją należy złożyć na

wybranym wydziale. Lista wymaganych dokumentów znajduje się na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych (www.esteri.it). Pomimo, że ustawa Bossi-Fini dotycząca sytuacji imigrantów we Włoszech przewiduje jednakowe traktowanie studentów, w rzeczywistości cudzoziemcom narzucono wiele ograniczeń w podejmowaniu studiów na włoskich uniwersytetach. Ograniczenia te wiąże się z trudnością otrzymania wizy wjazdowej, pozwolenia na pobyt, możliwości odnowienia tegoż pozwolenia, wymagania wykazania się zdolnością ekonomiczną gwarantującą życie we Włoszech. Ponadto studenci-cudzoziemcy napotykają na duże trudności w nostryfikacji dyplomów uzyskanych za granicą, uznawania zdanych egzaminów w celu kontynuacji nauki oraz problemy biurokratyczne związane z opieką zdrowotną.

Obywatele Unii Europejskiej

Obywatele Unii Europejskiej, którzy mają zamiar studiować we Włoszech mają dostęp do włoskich uniwersytetów bez żadnych ograniczeń, pod warunkiem, że legitymują się wymagany tytułem ukończenia szkoły i zdadzą egzamin wstępny na wybrany kierunek studiów. Zostaną oni przyjęci na studia na takich samych warunkach, jak obywatele Włoch.

Do podania o przyjęcie na wybrany kierunek studiów należy dołączyć zalegalizowany przez włoskie placówki dyplomatyczne za granicą dyplom ukończenia studiów w oryginale, *dichiarazione di valore in loco* oraz tłumaczenie dokumentów na język włoski.

Nabywanie uprawnień do wykonywania zawodu

Cudzoziemiec zamieszkały za granicą, który ukończył studia na włoskim uniwersytecie może wystąpić o wydanie wizy wjazdowej oraz tymczasowego pozwolenia na pobyt, w celu przystąpienia do egzaminów dających uprawnienia

do wykonywania zawodu. Po zdaniu egzaminu osoba ta może zapisać się do okręgowej izby wykonawców danego zawodu we Włoszech.

Kto przebywa leganie od co najmniej 5 lat we Włoszech ma pierwszeństwo do podjęcia studiów na włoskim uniwersytecie przed innymi cudzoziemcami. Istnieją bowiem limity ilościowe w podejmowaniu studiów przez cudzoziemców.

Stypendia i inne formy pomocy finansowej.

Testo Unico przewiduje jednakowe traktowanie obywateli Włoch i cudzoziemców w kwestii przyznawania stypendiów i innych form pomocy finansowej (np. opłaty za pobyt w domu studenckim lub dodatek do wynajmu). Regiony wraz z uniwersytetami autonomicznie decydują o wysokości przyznawanych form pomocy finansowej. Mogą również ustalić dodatkowe stypendia lub wynagrodzenie za rodzaj określonej współpracy.

UZNAWANIE WYKSZTAŁCENIA

Tytuły akademickie uzyskane za granicą nie mają wartości prawnej we Włoszech, dlatego też cudzoziemiec, który posiada tego typu tytuły i kwalifikacje zawodowe uzyskane w innych państwach Unii Europejskiej, lub w krajach spoza UE, musi je nostryfikować, aby móc we Włoszech pracować w wyuczonym zawodzie.

Według przepisu (*regolamento di attuazione*) 394/99 istnieją różne formy uznawania wykształcenia. Chodzi tu m.in. o: ***uznanie dla potrzeb kontynuacji nauki*** (do celów akademickich), ***uznanie do celów zawodowych*** oraz ***uznanie kwalifikacji zawodowych związanych z sektorem medycznym***.

Uznawanie tytułów (świadectw) wykształcenia w celu kontynuacji nauki

Przepisy regulujące uznawanie tytułów wykształcenia do celów akademickich tj. dalsze-

go kształcenia zależne są od Uniwersytetów. Należy, więc złożyć podanie do rektora wybranego uniwersytetu wraz z dokumentacją stwierdzającą stopień wykształcenia oraz tytuł naukowy uzyskane w kraju pochodzenia. Wymagane dokumenty: świadectwo maturalne w oryginale, dyplom ukończenia studiów w oryginale, wyciąg z indeksu w oryginale, szczegółowy program studiów (wymagany program nauczania przedmiotów, które zakończone były egzaminem i zaliczeniem na ocenę), oświadczenie potwierdzające autentyczność i zgodność z prawem wszystkich przedstawionych dokumentów (deklaracja o wartości in loco), wszystkie dokumenty muszą być przetłumaczone i zalegalizowane.

Dichiarazione di valore potwierdza autentyczność i zgodność z prawem tytułu (świadectwa). Jest to dowód, że dyplom uzyskany jest uznany przez władze włoskie. Tego typu oświadczenia wydają włoskie placówki dyplomatyczne w kraju pochodzenia.

Poszczególne uniwersytety mogą zażądać dodatkowych dokumentów.

Większość uniwersytetów uznaje niektóre egzaminy, w konsekwencji student musi uzupełnić jedynie różnice programowe.

Uznanie tytułów wykształcenia do celów zawodowych

W celu uznania tytułów (świadectw) posiadanych kwalifikacji zawodowych należy złożyć podanie do odpowiedniego ministerstwa (**zobacz tabelę str. 84**) wraz z załączoną wymaganą dokumentacją: świadectwo maturalne, dyplom ukończenia studiów przetłumaczone na język włoski, listę przedmiotów nauczania w każdym roku nauczania oraz ewentualne doświadczenie zawodowe. W przypadku znaczących różnic w okresie trwania lub programie nauki (pomiędzy włoskim a zagranicznym) osoby starające się o uznanie tytułów (świadectw) będą musiały

odbyć dodatkowe praktyki lub zdać egzamin. Dzięki uznaniu kwalifikacji zawodowych można wpisać się do rejestru okręgowej izby wykonawców danego zawodu (*albo professionale*), co pozwoli na wykonywanie pracy w wyuczonym zawodzie, pamiętając jednak, że istnieją ograniczenia w tej kwestii przewidziane przez ustawę *Testo Unico*, czyli przez *decreto flussi*.

Ta sama procedura dotyczy uznawania tytułów uzyskanych przez obywateli UE. W celu wykonywania zawodów we Włoszech, dla których nie istnieją okręgowe izby wykonawców zawodów nie jest wymagana nostryfikacja dyplomów i/lub tytułów kwalifikacji zawodowych.

Państwa należące do UE zobowiązały się do zniesienia wszelkich barier biurokratycznych w wykonywaniu pracy zawodowej i zagwarantowaniu swobodnego przepływu 'profesjonistów'.

Uznanie kwalifikacji zawodowych związanych z sektorem medycznym

Uznawanie kwalifikacji zawodowych w sektorze medycznym leży w kompetencji włoskiego Ministerstwa Zdrowia.

Zawody sanitarne (*professioni sanitarie*) są to te zawody, które uznaje państwo włoskie, a osoby posiadające wymagane uprawnienia wykonują czynności zawodowe w dziedzinie prewencji, diagnozy, leczenia i rehabilitacji.

W celu uznania kwalifikacji zawodowych w sektorze medycznym, cudzoziemiec może złożyć podanie osobiście lub poprzez osobę upoważnioną. O uznanie w/w kwalifikacji może starać się osoba mieszkająca we Włoszech lub za granicą.

Cudzoziemiec nie mieszkający we Włoszech może złożyć wniosek za pośrednictwem włoskiej placówki dyplomatycznej w kraju pochodzenia lub poprzez osobę upoważnioną. W obu przypadkach podanie należy złożyć do Ministerstwa Zdrowia.

Obcokrajowiec legalnie przebywający na

terenie Włoch może złożyć podanie o uznanie kwalifikacji zawodowych osobiście lub za pośrednictwem pracodawcy.

Dokumenty, które należy załączyć do wniosku:

- dyplomy lub inne dokumenty poświadczające zdobyte wykształcenie, stopnie naukowe;
- zaświadczenie o odbyciu stażu, praktyk lub aplikacji;
- program odbytych studiów;
- zaświadczenie o wpisie do okręgowej izby wykonawców danego zawodu (*albo professionale*) w kraju pochodzenia (fakultatywne);
- *dichiarazione di valore*;
- zaświadczenie o niekaralności.

Wszystkie dokumenty muszą być przetłumaczone i zalegalizowane.

Jeżeli wnioskodawca nie składa podania osobiście musi załączyć upoważnienie wraz z dokumentem tożsamości.

Niektóre Regiony (Calabria, Lazio, Umbria, Campania, Liguria, Veneto, Emilia Romagna, Lombardia, Valle d'Aosta) i prowincje autonomiczne Trento i Bolzano ustalają autonomicznie procedurę odnośnie uznawania tytułów kwalifikacji zawodowych pielęgniarek, techników sanitarnych radiologii uzyskanych w krajach spoza Unii Europejskiej. Osoby, które zamierzają podjąć zatrudnienie w/w regionach składają wnioski do odpowiednich Biur Regionów i Prowincji (*Uffici Regionali, Provinciali*).

ŚWIAT PRACY

Pierwsze kroki, aby wkroczyć do świata pracy. Kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe

Zakładamy, że student cudzoziemiec nie posiada jeszcze zawodu a chciałby uczestniczyć w kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe organizowanych przez włoskie Regiony. Socjalny Fundusz Europejski dofinansowuje wraz z Regionami i Prowincjami kursy pod-

noszące kwalifikacje zawodowe organizowane przez instytucje publiczne, prywatne firmy i duże przedsiębiorstwa. Oferowane kursy, przeważnie bezpłatne, są na różnych poziomach: policealne, pomaturalne, podyplomowe (kursy i master). Socjalny Fundusz Europejski dofinansowuje również projekty związane z tzw. nieustannym kształceniem dla pracowników zagrożonych utratą pracy. Tego typu kształcenie może odbywać się w zakładzie pracy. W kursach mogą również uczestniczyć cudzoziemcy. Na stronach internetowych Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej oraz włoskiego MSZ można znaleźć także propozycje kursów dla cudzoziemców. „Extracomunitari” (takim mianem zostali określani obywatele spoza UE) znajdują się w tej samej kategorii, co niepełnosprawni, byli więźniowie i narkomani. Ale jest również napisane: „W inicjatywach związanych z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych mogą uczestniczyć również cudzoziemcy, przebywający we Włoszech ze względu na pracę lub naukę, w ramach przewidzianych międzynarodowych umów i obowiązującego prawa”.

Szkoły te wymagają zazwyczaj *dichiarazione di valore* czyli świadectwa ukończenia 12 lat nauki.

Biura pracy

A jeżeli nadal nie znajdujemy pracy? Ostat-

nią deską ratunku jest wpisanie się do tzw. biura pracy (*centro per l'impiego*), instytutów na poziomie prowincji. W tym celu, wystarczy przetłumaczyć na język włoski dyplom ukończenia szkoły lub studiów potwierdzony w sądzie w danym mieście. Aby móc zapisać się do biura pracy należy wykazać, że ukończyło się 12 lat nauki. W niektórych państwach (przede wszystkim Ameryce Łacińskiej) obowiązkowy cykl nauki trwa 11 lat: w tym przypadku należy zapisać się do szkoły średniej w celu uzyskania wymaganego świadectwa, które oprócz możliwości zapisania się do biura pracy, pozwoli na ewentualne dalsze kształcenie. Przetłumaczone i potwierdzone w sądzie świadectwo ukończenia szkoły ma wartość deklaracji. Pracodawca może wystąpić o jego nostryfikację. Tłumaczenie może dokonać tłumacz przysięgły lub osoba nie będąca tłumaczem, ale biegle władająca językiem włoskim.

Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej i włoskie MSZ, Dyrekcja Generalna ds. imigracji promują inicjatywy mające na celu zintegrowanie pracowników cudzoziemców i przeciwdziałanie zachowaniom rasistowskim. Ponadto Dyrekcja Generalna posiada kompetencje w dziedzinie zarządzania zasobami imigrantów, koordynowaniem inicjatyw, zależnych od przyływów imigrantów ze względu na pracę, wspieranie międzynarodowej współpracy w celu przeciwdziałania bezrobociu.

